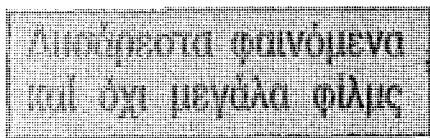

22/10/22

Μία πορταίνα ταινία του 1955. Ο «Κατακτητής», που έδειχνε τη ζωή του Τζένγκις Χάν. Στόν επάνω ρόλο ο Τζόν Γουέιν και μαζί του ή Σούζαν Χάιγουορθ

Η τηλεόραση έρχεται Τό 1955 άρχισε νά άπειλείται ή έβδομη τέχνη

Μέσα στην ιστορία του Χόλλυγουντ, που κάποτε έλαμπε και σήμερα άποτελεί ένα θρύλο, υπάρχουν πολλές σηµαδιακές χρονιές.

Τό 1955 ήταν µιά από αυτές. Κατ' άρχήν µιά πρώτη καταστροφή ήταν ή διαπίστωση πως γιά πρώτη φορά ό άριθµός θεατών στους άµερικανικούς κινηματογράφους έπεσε κάτω από τά 45 εκατοµύρια όνιµε. Η τηλεόραση προήλυνε και οι συνθέσεις γίνονταν όλο και πιο φανερές. Καί να όκεφτε κανείς ότι τό θίντεο δέν υπήρχε.

Αλλά και µιά σειρά θανάτων και άποτυχιών σηµάδεψε έκείνο τό έτος. Κατ' άρχήν, ό Τζέηµς Ντύν, που έδωρείτο µιά έλπιδα στό Χόλλυγουντ, τρέχοντας σάν τρελός µε τό ούτοκίνητό του «Πόρσε Σάντερ», σκότωθηκε. Πολλοί είπαν ότι ή άπώλεια γιά τόν άµερικανικό κινηματογράφο ήταν µεγάλη. Βέβαια, ώς τότε δέν είχε γυρίσει παρά τρεις-τέσσερις ταινίες. Αλλά πολλοί έβλεπαν σ' αυτόν τόν ήθοποιό που θα έξέφρεζε τή νέα γενιά και θό κροτούσε τή νεολαία στις σκοτεινές αίθουσες. Αλλοι, έβθαια, υποστήριζαν πως είχε προηγηθεί ό Μάρλον Μπράντο και πως ό Τζέηµς Ντύν όπλως έπανελάµβανε. Όπως και νάναι, κανείς δέν έβρει τί θα γινόταν άν ζούσε ό Τζέηµς Ντύν.

Ενας άλλος έκούσιος θάνατος έκείνου του χρόνου ήταν ή ούτοκινό ενός παλιού σεναριοτά και σκηνοθέτη καµωών, του κλάιντ Μπράκμαν, που είχε δουλέψει µε σούερια σάν τό Άνρελ και Χάρντι, τό Χάρολντ Λάιντ και τόν Μπόστον Κήτον. Εµεινε όπένταρος κι άπελνέλµένος, μπήκε σ' ένο τηλεφωνικό θάλαµο και φούεψε µιά σφαίρα στό κεφάλι του.

Αλλά ίσως ή µεγαλύτερη καταστροφή τής χρονιάς, που φάνηκε πολύ άργότερα, ήταν τό γύριµα του φιλµ «Ο κατακτητής», µε θέµα τή ζωή του Τζένγκις Χάν. Καί ή καταστροφή δέν ήταν πού ή ταινία αυτή, στην όποια πρωταγωνισούσαν ό Τζών Γουέιν και ή Σούζαν Χάιγουορθ, δέν όρεσε, αλλά τό ότι τό γυρίσµα του φιλµ έγιναν σέ άπόσταση µόνο 130 µιλίων από τό πεδίο πυρηνικών δοκιµών τής Νεβάδα. Αυτό είχε σάν άποτέλεσµα νά πεθάνουν από καρκίνο 91 άνδρες που είχαν έργαστεί στή γυρίσµατα του φιλµ. Ανάµεσα σ' αυτούς ό σκηνοθέτης Ντρκ Πάουελ, ό Τζών Γουέιν, ή Αγίνας Μούρκεντ, ό Πέντρο Αρμαντιερρί και ή Σούζαν Χάιγουορθ.

Προσπάθειες σωτηρίας

Τό Χόλλυγουντ καταλάβαινε πως άντιµετώπιζε κινδύνους οίκοµονικής δυσπραγίας. Οι παλιοί µεγιστάνες του άρχισαν ν' άγωνίζονται νά βρουν τρόπους σωτηρίας.

Από τήν όθόνη στην σκηνή Τό μακρύ ταξίδι του Λέµον

Ο σκηνοθέτης Τζόνναθαν Μίλλερ
άναλύει τό οίκογενειακό δράµα

είνε κάτι κλασικό, άν δέν έχεις
τή σιγουριά ενός φηµιόµενου
στάρ. Ακόµη και έτσι είναι δύ-
σκολο νά κρατήσεις ένα σοβαρό
έργο. Σίγουρα δέν θά µπορού-
σας νά παίξεµε τό «µακρύ
ταξίδι» χωρίς τόν Τζάκ Λέµον».
Πώς νομίζεις ότι πήγε ή
παράσταση στή Νέα Υόρκη,
Ηταν ή δεύτερη έρώτηση.

θαν Μίλλερ άπάντησε άρνη-
τικά.
— Δέν τό έκοµα καθόλου, του-
λάχιστον δέν έκοµα περισσότε-
ρο από δύο σελίδες, συνολικά.
Αλλωστε, όλοι όσοι παίχουν τό
έργο, τό κόβουν. Εγώ έκανα
µικρές περικοπές γιά νά ταϊριά-
ζει τό έργο σ' αυτό που ήθελα
νά δώσω. Η κλασική άποψη είναι

πε τά έξης:

— Όταν διάβασα τό έργο, µε
καθαρό µαυλό, ενώσα έκπληξη
άνακαλύπτοντας ότι δέν υπά-
ρχει τίποτε έπικό σ' αυτό. Σίγου-
ρα δέν έχει άπηχήσεις στό σο-
φόκλειο µεγαλείο. Έξω από τή
πολλή κριτική, άκόµη και Βρε-
τανόι, πιστεύουν ότι τό έργο
είναι κάτι σάν τόν «Αγοµέινο».

Οι ήθοποιοι και ό σκηνοθέτης. Ορθοί από άριστερά, ή Τζόντι Λόν Μάκ Κίνος, ό Πήτερ Γκάλαχερ και ό Τζάκ Λέμον. Καθιστοί, ό Κέβιν Σπάσι, ή Μπέθελ Αζολι και (στό πάτωµα) ό Τζόνναθαν Μίλλερ.

Γιά τήν παράσταση και τό Μπρόντγουεϊ

Με τήν εύκαιρία τής
παράστασης του έργου
στό Λονδίνο ό Μίλλερ
άπάντησε σέ έρωτήσεις
δησιογραφόφου.

Η πρώτη έρώτηση άφορούσε
τό πως βρήκε τήν δουλειά στό
Μπρόντγουεϊ τώρα. Απαντώ-
ντας, ό σκηνοθέτης είπε: «Δέν
είναι εύκολο. Τό Μπρόντγουεϊ
έχει γίνει πολύ έμπορικό και τό
κοινό άδνημονό όταν τό προ-
φέρεις κάτι που δέν τό καταλα-
βαίνει άµέσως και του άρέσει νά
βλέπει στάρ. Ετσι τό πράγµατα
είναι µάλλον δύσκολα. Οι παρα-
στάσεις

— Πολύ άµφιλεγόµενη. Οι
Αµερικανοί έχουν µερικές πα-
γιµένες άπόψεις γιά τό τί είναι
τό «Μακρύ ταξίδι» και πιστεύ-
ουν ότι είναι τό καλύτερο άµε-
ρικανικό θεατρικό έργο. Μερί-
κές φορές τείνουν νά ξεαρτή-
σουν τό µεγαλείο ενός έργου
από τό πόσο µεγάλο είναι και
πόσο άργό παίζεται. Υπάρχει
µια πεισιθήτωση πως ή καλλιτε-
χνική του άξία άπαιτεί µιά παρά-
σταση µεγάλης διάρκειας.
Μπερδεύουν τόν τίτλο του µε
τό µέγεθος του. Καί ή δική μου
παράσταση άπονοήστες µερι-
κά, επειδή τής έδωσα έναν
διαφορετικό ρυθµό.

Τό έργο δέν είναι καθόλου έπικό

Συνεχίζοντας νά άνα-

να» και ότι έχει έπικό µεγαλείο.
Πιστεύω ότι είναι ένα σπουδαίο
έργο, αλλά δέν έχει περισσότε-
ρο έπικό µεγαλείο απ' όσο έχει
ένα έργο του Τσάχοφ. Μάλιστα
θα έλεγα ότι µοιάζει µε έργο
Τσάχοφ, µε τήν έννοια ότι έχει
τή φινέτσα τήν άκρίβεια µε
τήν όποια ό Ο' Νήλ χειρίζεται τή
λεπτοµερίε τής οίκογενειακής
ζωής. Επειδή ό «Αγοµέιµων»
άναφέρεται σέ µιά οίκογένεια
τό έργο του Ο' Νήλ επίσης
άναφέρεται σέ µιά οίκογένεια
δέν σµαίνει ότι τό δικό µας
έργο έχει σχέση µε τό ελληνικό
έπικό δράµα. Είναι άπλά ένα
νατουραλιστικό άµερικανικό

Αλέξανδρου Κοτζιά: «Δοκιµασιά και άλλα»

Τό τρίτο βιβλίο µε κριτικές του κ.
Κοτζιά, που έχουν δημοσιευτεί στόν
τύπο, έπί µία σειρά έτών, που ό
γνωστός συγγραφέας έγραφε - µε
έπιτυχία - κριτική βιβλίων. Στόν τρί-
το αυτό τόµο περιλαµβάνονται κρι-
τικές που γιά έργα περισσότερο που
άναφέρονται σέ βιβλία δοκιµιακής
µορφής, βιβλία, γιά παράδειγµα τών
Αγγελόπουλου, Ρένου, Βακαλόπουλου,
Βίττι, Δεσποτόπουλου, Θεοτοκά,
Κονελλόπουλου, Καραντώνη, Καπε-
τανάκη, Μαρανίτη, Λούβαρη, Μου-
λά, Μπιστιά, Πλωρίτη, Πρεβελάκη,
Σπαννίδση, Στεργιόπουλου, Σαχινή
κ.α. Επίσης κριτικές και γιά θεατρικό
έργο του Αλέξανδρου Μάτσα και γιά
τήν άλληλογραφία Θεοτοκά - Σεφέ-
ρη, καθώς και γιά πελογραφηµάτα
τών Αδερφών-Τσολόα, Αλούη, Μα-
νούσου, Παπασσιώτη, Πίττα, Σου-
ρουνή και άλλων. Ετσι, µέσα από τό
βιβλίο του Αλέξανδρου Κοτζιά - σέ
συγκεκριµένο µε τό δύο προηγύµενα
— έχει κανείς µιά εύστοχα κριτική
έκδόση τών βιβλίων που θήκαν στή
χώρα µας τό τελευταία 25 χρόνια.
(Εκδόσεις «Κέδρος»).

Εκείνο που είναι όµορφο, δέν
είναι ή ποιήση του Τσάχοφ, όσο
ό ποιητικός τρόπος µε τόν
όποιο µιλούν οι άνδρωποι - κάτι
δηλαδή πολύ διαφορετικό.

Μου έκανε έντύπωση ό συνε-
χής νατουραλισµός του έργου,
πόσο έµοιαζε στόν Τσάχοφ.

Εκείνο που είναι όµορφο, δέν
είναι ή ποιήση του Τσάχοφ, όσο
ό ποιητικός τρόπος µε τόν
όποιο µιλούν οι άνδρωποι - κάτι
δηλαδή πολύ διαφορετικό.

Όταν ό κόσµος µιλάει γιά τόν Ο'
Νήλ, µιλάει συχνά γιά τήν µεγά-
λη του ποιήση - µιά ποιητική
πρόζα - και ό ήθοποιοι µιλούν
µε έναν τρόπο που νά ταϊριάσει.

Πιστεύω πως δέν υπάρχει ποιή-
ση σ' αυτό τό έργο. Τό έργο
είναι ποιητικό, αλλά σέ πολύ
χωµηλότερο έπίπεδο. Πρόκειται
γιά τήν ποιήση που έχει ή συνο-
µιλία όταν τήν παρακολουθεί
κανείς µε φυσικότητα. Μάλιστα
σέ µιά -δυσκόνηες που τό έργο
γίνεται πραγµατικά ποιητικό,
έκει λοξοδροµεί.

Όλα αυτά σµαίνουν, λοι-
πόν, ότι µέχρι τώρα τό έργο
είχε παρεξηγηθεί.

— Νομίζω πως υπάρχει µιά
πολύ παλιά ιστορία λαθεµένης
σύλληψης, µε τήν έννοια ότι
θεωρήθηκε σάν έργο ποιήσης.
Όταν άρχισα νά δουλεύουµε
πάνω στό «Μακρύ ταξίδι», έκει-
νο που µας έκανε έντύπωση
ήταν ότι έπρεπε νά κάνουµε
κότι γιά νά ενακρίνουµε τό έρ-
γο ένα δράµα µε κανονική συ-
νοµιλία. Εκείνο που άποτελεί τό
έργο είναι µιά σειρά από πράγ-
µατα που λέγονται και από
πράγµατα που άκούγονται, από
άλλα πράγµατα που λέγονται
και µισό - άκούγονται και, τέ-
λος, από πράγµατα που λέγο-
νται και δέν άκούγονται από
κανέναν. Μίσα στις οίκογενείες
γίνονται συνεχώς συζητήσεις,
κι αυτό γιάτί κάθε µέλος µιάς
οίκογένειας θέλει νά δικαιώσει
τή θέση του άέναντι στό άλλο.
Και άκούν τό ένα τό άλλο µόνο
όταν χρειάζεται νά άκούσουν.

Στήν πραγµατική ζωή συχνά
άκόµη περισσότερο έκείνα
που πέφτουν σ' αυτά µας πα-
ρά έκείνα που άκούµε απ' ευ-
θείας. Όταν άρχισα νά παίρεις
τά «Μακρύ ταξίδι» τής µέρας
µέσα στή νύχτα» σάν µια σειρά
από ανταγωνίζουµενης όµιλίες
και όχι σάν µια έναλλαζόµενη
σειρά από άπαγγελίες µεγάλων
στίχων, τότε αυτόµατα τό έργο
άλλάζει τελειώς χαρακτήρα. Πι-
στεύω ότι άποκατάστησε τό
ένο και τό κέντρο τό νατουρα-

Ρούλας Παπαδημητρίου: «Θεσσαλονίκη, φωτεινές νύχτες»

Μιά σειρά από όρηγήµατα που
θαίζονται σέ ιστορικά γεγονότα,
µεγάλο ή µικρότερο, που καλύπτουν
όλόκληρη τήν ιστορία τής Θεσσαλο-
νίκης, από τήν ίδρυση της µετά τόν
θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου
µέχρι τά χρόνια του Μακεδονικού
Αγώνα. Ετσι παρελαύνουν µέσα από
τήν παλιά ιστορία λαθεµένης
σύλληψης, µε τήν έννοια ότι
θεωρήθηκε σάν έργο ποιήσης.
Όταν άρχισα νά δουλεύουµε
πάνω στό «Μακρύ ταξίδι», έκει-
νο που µας έκανε έντύπωση
ήταν ότι έπρεπε νά κάνουµε
κότι γιά νά ενακρίνουµε τό έρ-
γο ένα δράµα µε κανονική συ-
νοµιλία. Εκείνο που άποτελεί τό
έργο είναι µιά σειρά από πράγ-
µατα που λέγονται και από
πράγµατα που άκούγονται, από
άλλα πράγµατα που λέγονται
και µισό - άκούγονται και, τέ-
λος, από πράγµατα που λέγο-
νται και δέν άκούγονται από
κανέναν. Μίσα στις οίκογενείες
γίνονται συνεχώς συζητήσεις,
κι αυτό γιάτί κάθε µέλος µιάς
οίκογένειας θέλει νά δικαιώσει
τή θέση του άέναντι στό άλλο.
Και άκούν τό ένα τό άλλο µόνο
όταν χρειάζεται νά άκούσουν.

Αη. Πετσούλης: «Δώδεκα στό διαφράγµα»

Μιά συλλογή µικρών διηγηµάτων
γραµµένων στην παραδοσιακή μορ-
φή, αλλά µε άνετη γραφή και όρ-
όφος. Τά θέµατα τών διηγηµάτων,
όπου ύπονοείται κανείς τό αυτο-
βιογραφικό στοιχείο, είναι παρµένα
από τό δώδεκα χρόνια τής κατοχής
και του έμφύλιου, µε προεκτάσεις
σέ καποινές καταστάσεις. Ο κ. Πε-
τσούλης έχει τό χάρισμα νά άφηγεί
τα συµβατικά γεγονότα µε µιά
όπλητρία που τελικά δίνει δύναµη
στό γραστό του. Κι άκόµα θά πρέπει
νά πει κανείς πως υπάρχει µια ίση
όξία σέ όλα τά διηγήµατα, πράγµα
που δείχνει τόν κατοχηκό ένο από
µέρος του συγγραφέα λόγω. Τό ελ-
ληνικό διήγηµα πλουτίζει µε άκό-
µη έναν έξόδογο τεχνική του εί-
δους. (Εκδόσεις «Δέντρο»).

Να συνεχίσουµε...

Τό Χόλλυγουντ καταλάβαινε πώς αντιμετώπιζε κινδύνους οικονομικής δυσπραγίας. Οι παλιοί εντιμότατοι του άρχισαν ν' αγωνίζονται να θρουν τρόπους σωτηρίας.

Ετσι έγιναν προσπάθειες γιά καλύτερη εικόνα κινηματογράφου, γιά μεγαλύτερη θδόνν, γιά ταινίες με συναρπαστικές υποθέσεις, με θαυμαστές κατποδόσεις, όπως φιλμ γυρισμένα μέσα στη θάλασσα και άλλα. Ωστόσο, έγιναν πολλά λάθη. Πολλά φιλμ πήγαν από μέτρια μέχρι κακά. Βέβαια, δέν έλειψαν και οι καλές ταινίες. Τό «Μάγκες και κοίκες», ένα φιλμ πού έβαλε τόν Μπράντο να τραγουδεί και να χορεύει, δέν τήν έλασε. Έγινε επίσης μέ τό στροφή πρós τό μουσικό φιλμ. Γυρίστηκαν τότε τό «Κισμέτ» μέ τό Χάουαρντ Κήλ και τήν Άνν Μπλάιβ, ό «Μπαμπίλς μακρυπόδης» μέ τό Φρέντ Ασταρ και τή Λέσλι Κρόν και άλλα.

Ωστόσο τή νεολοία συγκίνησε τότε μία άλλη ταινία, ή «Ζούγκλα τού μαυροπίναικα», πού ανέδειξε τόν Γιλνέν Φόρντ σέ ήθοσιο όδης και πού πρωτοπαρουσίασε τό Σιντνεί Πουσιέ και τόν «ακό» Βικ Μάρρουν, αλλά πού πιά πολύ καθέρωσε τό ρυθμό τού ρόκ.

Τό Οσκαρ τής χρονιάς κέρδισε τό φιλμ τού Ντέλμπερ Μάν «Μάρτυ», πού ανέδειξε επίσης τόν ήθοσιο Έρνεστ Μπράνιν. Άλλες καλές ταινίες ήταν ό «Ριχάρδος ΙΙΙ» τού Λώρενς Ολβίε, μέ τήν Κλαίρ Μπλου, τόν Τζών Γκόλινγκ και τό Εόλφ Φίταρτσον. Ακόμη τό «Νίστερ Ρόμπερτς» μέ Τζών Φόρντ, μέ τό Χέινρυ Φόττα και τόν Τζέιμς Κόκνεϋ. Άλλες καλές ταινίες: «Τό κυνήγι τού «λάεφτη» τού Χίτσκοκ, μέ τόν Κάρι Γκράντ και τήν Γκρέις Κέλλυ, τό «Ρόζ Τατου» μέ τήν Άννα Μανόνι και τόν Μπάρτ Λάνγκαστερ, τό «Θά κλάψω αύριο» μέ τή Σούζαν Χάινγουορθ.

Ο Όρσον Γουέλς έδωσε τό φιλμ «Κύριος Αρκάντιν», πού αποτέλεσε μία άποτυχημένη άπάντηση πού μεγάλου σκηνοθέτη νά εναλλάσσει τήν έπιτυχία ένός «Πολή Κέπν». Τήν ίδια έποχή ό Γουέλς θ' άρχιζε ένα άλλο μεγαλεπήβολο σχέδιο του, να γυρίσει τό «Δόν Κιχότ» του. Η ταινία αύτή δέν τελείωσε ποτέ.

Καί, βέβαια, στό έπίκεντρο τής προσοχής τών φίλων τού κινηματογράφου θαρχόταν περίπου τήν ίδια έποχή και ή Μαίριλιν Μονρόε, πού γύρισε τότε τό «Επτά χρόνια φαούρα». Παρόλ'αυτα, ύπήρχε μία εισβολή ευρωπαϊκών ταινιών, όπως τού Κλουζό ό «Διαβόλιος» μέ τή Σιμόν Σινιορέ, τών φιλμ τής Μπαρντό, αλλά και βρετανικών έπιτυχιών.

Νά δούμε μερικά στατιστικά στοιχεία τής χρονιάς εκείνης. Οι πιό έμπορικοί ήθοσιοί τής χρονιάς θεωρήθηκαν οι Τζέιμς Στιούαρτ, Γκρέις Κέλλυ, Τζών Γουέλν, Γουίλιαμ Χόλντεν, Γκάρι Κούπερ, Μάρλιν Μπράντο, ένα άκολουθούσαν ό Χάμφρε Μπόγιαρτ και ό Κλάρις Γιεημλ.

Η πιό έμπορική ταινία στάθηκε τό «Σινεράμα Χολινταιν» και άκολουθήσαν τό «Μίστερ Ρόμπερτς», «Η φωνή τής μύχης», «Εκκοι χιλιάδες Λεύκες υπό τό θάλασσα», «Οχι σόν ξένος». Από όπησης βραβείων, τό Οσκαρ, όπως γράψαμε και παραπάνω, αδρωσε τό «Μάρτυ», πού πήρε τό βραβείο τής καλύτερης ταινίας, τής καλύτερης σκηνοθεσίας (Ντέλμπερ Μάν) και τής καλύτερης άνδρικής ήθοσίας (Έρνεστ Μπράνιν). Τό βραβείο γυναικείας ήθοσίας κέρδισε ή Άννα Μανόνι γιά τήν άπόδοσή της στό φιλμ «Τριαντάφυλλο στό στήθος» ή «Ρόζ Τατου», ένα γιά τήν άπόδοσή τους σέ δεύτερους ρόλους βραβεύτηκαν ό Τζών Λέμον (στό «Μίστερ Ρόμπερτς») και ή Τζό Βάν Φλίτ (στό «Ανατολικά τής Εξέμ»).

Βραβεία δόθηκαν και γιά ταινίες τού άγγλικού κινηματογράφου. Εκεί θριάμβευσε τό φιλμ τού Λώρενς Ολβίε «Ριχάρδος ΙΙΙ» πού βασίζονταν στό Ιστορικό δράμα τού Σαίξπηρ. Τό φιλμ αύτό θεωρήθηκε όδίο γιά τό βραβείο τής καλύτερης ταινίας και τού καλύτερου πρωταγωνιστή (Λώρενς Ολβίε). Ωστόσο, σάν ένοι ήθοσιοί θεωρήθηκαν ό Έρνεστ Μπράνιν και ή Μέπστο Μπλάιρ, γιά τς δημιουργίες τους στό φιλμ «Μόρτυ».

Αλλά δόθηκαν και «βραβεία» τών χειρότερων ταινιών τής χρονιάς: Πρώτο τό «Οχι σόν ξένος», δεύτερο τό «Οδυσσέας» μέ τάν Κέρκ Ντόγκλας. Χειρότερος ήθοσιός τής χρονιάς κρίθηκε ό Κέρκ Ντόγκλας, γιά τήν ίδια ταινία, και χειρότερη γυναικεία ήθοσιός ή Ντέμιμ Ρέινολντς.

Καθώς ό κινηματογράφος βόδιζε πρós τό 1960, τό σύννεφο μελώνταν άπειρητά στόν ουράνόν τού Χόλλυγουντ. Η μικρή θδόνν γινόταν όλο και μεγαλύτερη όπειλη και ή μεγάλη θδόνν ά άπρεπε ν' αναζητήσει νέους όρδους γιά νά μή χάσει τή δύναμή της. Σήμερα έξερουμε πιά τό όπότελεσμα τής «μύχης».

βαίνει άμέσως και τού άρέσει να θλάπει στάρες. Ετσι τά πράγματα είναι μάλλον δύσκολα. Οι παραγωγές είναι πολύ δαπανηρές και δέν μπορείς νά παρουσιά-

πάρσταση άπογοήτευσε μερικούς, έπειδή τής έδωσα άνα διαφορετικό ρυθμό. Όταν τόν ρώτησαν άν πε- ρίκοψε τό κείμενο ό Τζόννα-

καθόλου έπικό

Συνεχίζοντας νά άνα- λυεί τό έργο τού Ο' Νήλ, ό σκηνοθέτης Μίλλερ ει-

έργο έχει σχέση μέ τό ελληνικό έπικό δράμα. Είναι άπλά ένα νατουραλιστικό άμερικανικό έργο γιά τήν οικγενειακή ζωή. Και τό κοινό; Εκτίμησε α-

άλλάζει τελείως χαρακτήρα. Πι- στεύω ότι άποκατάστησε τό έργο και τό κάναμε τό νατουρα- λιστικό άριστούργημα πού πραγματικά είναι.

δους. (Εκδόσεις «Δέντρο»).

Χρ. Σαμουηλίδη: «Νησι τό διαβόλιο»

Μέ τό βιβλίο αύτό ό Χρήστος Σαμουηλίδης δλοκληρώνει τήν τρι- λογία πού άναφέρεται στή γενιά πού ήταν νέα στή δεκαετία 1940-1950. Στά δύο προηγούμενα βιβλία τής τριλογίας («Πολιτεία τού Βορρό» και «Εφταπύργιο»), ό συγγραφέας είχε δώσει τήν διαμόρφωση και τς δοι- μασίες τών νέων τής γενιάς αύτής πρην από τόν πόλεμο, στήν κατοχή και στόν έμφύλιο. Στά νέο του βιβλίο ή «τοιογραφία» προσπαθεί νά άπει- κονίσει τό δρόμο δεκάδων χιλιάδων νέων τής άντίστασης πού πέρασαν από τήν Μόσχάρονη γιά «αναμόρ- φωση». Ο συγγραφέας τάχει ήήσει όλα αύτά κι έτσι τό «Νησι τού διαβό- λου», όπως και τό δύο προηγούμενα βιβλία του, πέρα από τό ότι είναι συναρπαστικό πεζογράφημα, άποτε- λεί κι ένα ντοκουμέντο, μία μαρτυ- ρία τού Σαμουηλίδη. (Εκδόσεις «Φι- λιστόνη»).

Λίζας Άλδερ: «Γυναίκες άλλες»

Ενα νέο βιβλίο τής Αμερικανίδας συγγραφέας Άλδερ, όπου δίδεται ένα μυθιστόρημα μέ πρόσωπα πού έπιδίδονται στόν λεσβιακό έρωτα. Οι σχέσεις μεταξύ τών γυναικών αυ- τών, ή άντιμετώπιση τους από τς άλλες γυναίκες και από τήν κοινωνία γενικότερα, δίνουν από τήν Άλδερ μέ άρκετή διεισδυτικότητα. Τό βι- βλίο έχει μεταφραστεί από τή Ρένα Χάτχουτ. (Εκδόσεις «Γρόμματα»).

«Η Φινλανδία γράφει»

Μιά άνθολογία πεζογραφημάτων δεκαοχτώ σύγχρονων συγγραφέων τής Φινλανδίας πού μάς φέρνει σέ έπαφή μέ τήν λογοτεχνία τής σκαν- διναβικής αύτής χώρας. Πρό καιρού είχε έκδοθεί μία ποιητική άνθολο- γία. Μέ τόν τόμο αύτόν δλοκληρώ- νεται ή μάλλον συμπληρώνεται ή εικόνα γιά τήν φινλανδική πνευματι- κή παραγωγή. Τήν έπιλογή και τήν μετάφραση τών διηγημάτων έχει κά- νει ό Δημοσθένης Κούρτοβις, πού έχει γράψει και τήν εισαγωγή τού βιβλίου, πού συμπληρώνει (πληρο- φορικά) τήν έπιμέλυσή μας πάνω στήν φινλανδική πεζογραφία. Εκείνο πού, έπίσης, κάνει έντύπωση στό λόγο, πού όμως μένει άσφυκτι- κά κλειδωμένος μέσα στό κελί του. Ντοκουμέντα και κοινωνικά κομπολιτές θέσεις, δέν θγαί- νουν, δέν συζητούνται και ίσως δέν θγούν γιά πολλά χρόνια άκόμη. Γιατί ό έρωτας και τό αίμα δέν δέχονται ίσοπέδωση, δέν καταναλώνονται.

Σάμ Σέπαρντ: «Χρονικά τών μοτιέλ»

Ενα πρωτότυπο βιβλίο τού γνω- στού Αμερικανού θεατρικού συγ- γραφέα και σεναριογράφου, ένα βι- βλίο πού άποτελείται από διηγήμα- τα, αυτοβιογραφικές άναπολήψεις, βιώματα, ποιήματα και φωτογραφίες ό κ. Μπόζικης πρέπει νά μάς προβληματίσουν — άκόμη μία φορά — γιά τό άνέβασμα τής στάθμης και τής τέχνης αύτής στή χώρα μας. Και, θέ- βαια, ή εύθύνη πέφτει σέ όλους — και σούς καλλιτέχνες τής κά- μερα.

Αναζητώντας μια νέα όπτική Ελληνική φωτογραφία μια ύπόθεση «μελώ»

Ενας τεχνίτης προβληματίζεται
πάνω στή θέση τής τέχνης του

Τό θέμα τής φωτογρα- φίας, σάν καλλιτεχνικής δημιουργίας, αλλά και σάν λειτουργία μέσα στή ζωή μας, έχει άπασχολή- σει πολλούς, αλλά και, μέχρι ένα σημείο, αυτές έδώ τς στάσεις. Ενδιαφέ- ρουσες άπόψεις πάνω στό θέμα παρουσιάζει σήμερα ό Βασίλης Μποκ- κης, πού έχει τήν ιδιότη- τα και τού εδικοού και τού δημιουργού στό χώρο αύτό. Νά τί γράφει:

Τήν ήμέρα πού τό σχήμα τα- μπλόνι έφτιαξε μία νέα έποχή γιά τόν έλληνικό τύπο. Δέν συνέθε τό ίδιο γιά τή φω- τογραφία. Παλιά τεχνική κα νοο- τροπία, ή ίδια άποψη γιά τή γωνία λήψης, ή ίδια οισθητική στό κάδρο, όλα αύτά επενδυμέ- να με χρώμα. Καί θέβαιο, ή φωτογραφία δέν έχει σχέση μό- νο μέ τόν ήμερήσιο τύπο, ώστό- σο μέσα από αύτόν έχει τή δυνατότητα νά πλάσει νέες οί- σθητικές, νά κατευθύνει στή νέα όπτική.

Όμως ή φωτογραφία στήν Ελ- λάδα δέν τρέφεται μ' αύτά. Κυ- ρίαρχα ζει μέσα από τή άνωθυ- μία τού δημιουργού τής. Άνω- θυμία πού δέν θά μπορούσε νά πεί κανείς από πού ξεκίνησε γιά γιάτ έδραυώθηκε. Πού όμως δη- μιούργησε μία σχέση μέ τό κοι- νό πού άγγίζει τά άρια τής αδια- φορίας, επέτρεψε στό φωτο- γράφο νά άσχολείται ψυχρά μέ τό θέμα του, νά μήν προσπαθεί νά σχολιάσει, νά μήν έχει καν- τήν δλοκληρωμένη ύποκειμενι- κή άποψη πού είναι χαρακτηρι- στικό τού ρεπόρτερ. Από τήν άλλη, δημιουργού πνιγμένο σ' αύτή τή μετρίτητα, τήν άνωθυ- μία τού θανάτου, άπομακρύνο- νται, κατευθύνονται σέ περιοδί- κά τέχνες - σ' όσα υπάρχουν - και προσπαθούν νά άδρλώσουν έναν άλλο λόγο μέ τή εύθύνη τού έπάνθυμου, τής σφραγίδος. Αύτή ή κατάσταση άδήςγισε σέ άδιαφορία - έτσι κι άλλως λεί-

πουν οι πληροφορίες - κοινού, «ειδικών», φορέων, επαγγελμα- τιών στό νά ψάσουν, νά μελετή- σουν και νά τοποθετήσουν τή φωτογραφία εκεί πού βρίσκεται σ' όλο τόν άλλο κόσμο. Διπλά στις άλλες τέχνες.

Σήμερα, ή φωτογραφία στήν Ελλάδα προσπαθεί νά ζήσει πα- ραπονήρικά, χωρίς εκθέσεις, εκδόσεις, εκδηλώσεις. Μετα- φράστηκε άπλά και γρήγορα και αύτή σέ έμπορεύσιμο είδος - κατανοητό γιάτ. Καί έμεινε νά είναι καταναλωτικό προϊόν και νά θιώνεται σάν τέτοιο. Εμπο- ρευματοποιήσαν πλήρως άγνο- νίζεται νά δημιουργήσει τή δική της πορεία και νά τεκμηριώσει τήν προσφορά της στήν Ιστορία και τόν πολιτισμό και αύτό το τόπου.

Όλα αύτά μέσα σέ ένα δρόμο πού κατακλύζεται από άγνοια, άδιαφορία και άποπροσανατολι- σμό. Οι λέσχες, τή πολιτιστική σωματεία, ή πολιτιστική παρέμ- βαση τής τοπικής αυτοδιοίκη- σης, σχολές, ή λαϊκή έπιμόρφω- ση, προσφέρουν τεχνική ύπο- δομή και μόνο. Στοιχείο πού δέν καθορίζει τίποτο πολιτιστικό, φιλοσοφικό...

Η φωτογραφία συνεχίζει τό δρόμο τής μοναξιάς. Τέτοια σε- μινάρια έτοιμάζουν φωτογρά- φους πού χωρίς νά γνωρίζουν τίποτα από κοινωνική οισθητι- κή, από σημειολογία τής εικό- νας, άναπαράγουν άθέλητα τήν άποψη τής εικόνας πού είναι κατάλληλη γιά οικγενειακά άλ- μουμες. Τό πολύ μοθάλουν πώς κορνιζάρεται μία φωτογρα- φία - θέσεις φρεξ - και πώς τυποφίεται ένα ήλιοβασιλέμα.

Η φωτογραφία στήν Ελλάδα άγνωσείται από... άγνοια. Κατά- σταση πού λειτουργεί άρννητικά γιά κάθε προσπάθεια πορείας πρós τά έμπρός. Καί οι κάμποιοι πού κατανοούν, πού θιώνουν τήν τελική λήψη: Μένουν κλεισμένοι στό κλουβιά τους.

«Δημήτρια ΚΑ'». Εκθεση φω- τογραφίας μέ θέμα «χώρος και

άνθρωπος». Εύρωπαϊαν καλλι- τεχνών. Η έκθεση είναι σημα- ντική. Όμως οι Έλληνες, οι Θεο- σαλονικείς; Οι φωτογράφοι τής

τα τής άποψης τού δημιουργού. Ετσι, γίγαν δλοκληρωμένες δουλειές, έτσι διαμορφώθηκαν νέες γραφές στό χώρο. Σ' αύτή

Πολύκελλας Ρίκος: Η τελευταία φορά πού φωτογραφίστηκε στό στούντιό του. Θά μείνει σάν ντοκουμέντο.

έκθεσης στό Βαφοπούλειο γί- νανε και είναι διάσημο. Γιατί κάθε εικόνα τους περνούσε στό έντυπα χωρίς νά καταστρέφε- ται, κρατώντας τήν ιδιαιτερότη-

τή χώρα πού όλα χάνονται σέ άνωθυμία ίσοπέδωτική, οι φω- τογράφοι μετατρέπονται σέ άλ- λου είδους πωλητές έμπορευ- ματος.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΝΙΚΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΕΝΤΖΙΚΗ

Στροφή

Θέλω νά σέ μιλήσω κι έμποδίζομαι.

Αχ τού κόσμου σπία, γιάτ νύστε πέτρινα; Γιατ ή πλάση σάν ψωμί άγνιστό νά μή φουσκώνει, άκούοντας σόν τυπο τής καρδιάς τήν πνοή τού πλάστη;

Άνοιχτε τό παράθυρο γιά νάμει ό ήλιος, γκρεμίζοντας τς μόντρες πόκισαν οι άνθρωποι, τό θεού στήν κορυφή σημάδι ν' άνατείλει ή άπλή άνθοσφορεμένη γλαυκή έλπίδα.

Σένα θέλω νά τραγουδήσω λουλούδι τής γής, καθώς τό χέρι μου θυβίζει στό παρελθόν τής γενιάς, μέσ από σωρούς πεσμένα φύλλα νεκρά, ίσασε τό μίσχο πού σηκώνει τό κεφάλι σου ψηλά.

Αυτό τό κεφάλι πού θά θερπιστεί κάποια στιγμή είναι ή πιό έγκάρδια τού θεού ίκανοποίησι, πού διαβάζοντας τήν μπορούμε νά πεθαίνουμε, άπ' τή γνωριμία εύτυχισμένο μίος άλλης ζωής.